

Een vergelijking

In dit jaar gaat onze Universiteit herdenken haar bestaan gedurende drie kwart eeuw. Zo is er alle aanleiding om te vergelijken de toestand in de dagen van haar stichting en de tegenwoordige situatie. Merkwaardige stof daartoe biedt de circulaire, die na de totstandkoming van de Vereniging voor Hoger Onderwijs op Gereformeerden grondslag allerwege in het land verspreid werd.

Deze circulaire vangt met de volgende zinsneden aan: 'Gelijk U van overlang bekend is, heeft het aan de bovendrijvende partij in den Staat goedgedacht, onder verstandhouding met de machthebbers in de uitgebreidste onzer Kerken, na eerst de volksschool ontkerstend en de middelbare school als een bederf in het midden des lands te hebben geplaatst, nu ook aan onze hogescholen en met name aan de beoefening der H. Godgeleerdheid, bij eindregeling, een zoo heillooze inrichting te geven, dat de Gereformeerden in den lande voor God onverantwoord zouden staan en aan de eervolle traditiën hunner vaderen ontrouw worden, indien ze nog langer lijdelijk dit ergerlijk verloop der dingen aanzagen en niet op voorziening bedacht bleken in zoo hooggaanden nood.

Immers, treedt men van gereformeerden kant niet hoe eer zoo beter en met klem tusschen beide, dan dreigt door die jammerlijke inrichting voor ons lieve vaderland geen minder gevaar, dan dat de hogere ontwikkeling van ons volksleven geheel in de handen van het ongeloof overga; de wetenschap een instrument tegen de eere van den Christus worde; en geheel het *corps* onzer staatslieden, rechtsgeleerden, artsen, letterkundigen en natuurbeoefenaars, met al den invloed waarover zij in den lande beschikken, zich keeren tegen onze beginselen, en apostelen worden van een naturalisme, dat tenslotte alle geestelijk leven vermoordt'.

Nadat deze tekening wat concreter is uitgewerkt, vervolgt de circulaire: 'Dat nu ter keering van zulk een gevaar in een Seminarie geen heil zit en door geen privaats docent een dam valt op te werpen, vereischt wel geen aanwijzing. Die tijdelijke hulpmiddelen toch raken den wortel van het euvel zelf niet aan. Neen, slechts een vrije gereformeerde Universiteit kan duurzaam en op eenigszins afdoende wijze den nadeeligen invloed onzer moderne Staats-Universiteiten (indien althans het verweer eenigermate aan den aanval geëvenredigd zal zijn) onschadelijk maken. Niet toch

door aanvulling maar door eigen stichting alleen wordt ook op het hooger onderwijs hetzelfde stelsel toegepast, dat op het terrein der lagere school reeds zoo uitnemend vrucht droeg.

En aan deze roeping kunnen we ons te minder onttrekken, wijl we als Gereformeerden, zoomin Gods-kennis en wetenschap als staat en maatschappij uiteen mogen rukken, en er derhalve aan den gestrengen eisch van onze hooge roeping niet kan voldaan worden, alvorens de theologie weêr in zulk een kring schittere, dat haar licht op *alle wetenschappen* valle en de eenheid in beginsel hersteld zij tusschen de klassiek-gevormden op elk terrein.'

De circulaire gaat verder door, maar het is niet nodig haar geheel te citeren. Het aangehaalde gedeelte geeft reeds stof tot vergelijking genoeg.

Zonder nadere precisering moet het aan ieder duidelijk zijn, dat van het hier geschetste beeld de huidige toestand aanmerkelijk verschilt. Ik wil allerm minst beweren, dat de toestand op het ogenblik, uit principieel gereformeerd oogpunt beschouwd, bevredigend is en dat er geen reden tot critische opmerkingen zou bestaan. Maar men mag evenmin voorbijzien, dat de toestand, gelijk hij zich vóór vijf en zeventig jaren aan de gereformeerde beschouwer voordeed, thans tot het verleden behoort.

Wij kunnen ons een situatie, als hier wordt getekend, bijna niet meer voorstellen. En toch is die tekening niet gechargeerd of in strijd met de werkelijkheid van die dagen. Zo en niet anders was het toen in ons goede vaderland.

Wij mogen dankbaar zijn, dat een dergelijke toestand tot het verleden behoort. En dat dit het geval is, mogen wij zien als een zegen, die God verbonden heeft aan de actie van de vaderen van 1880. Die actie heeft zich niet beperkt tot het stichten der Vrije Universiteit, maar zij heeft zich daarin toch niet in de laatste plaats geopenbaard.

Onze dankbaarheid uite zich daarom in een telkens vernieuwd betoon van liefde en medeleven ten opzichte van die Universiteit. Ook tegenover een wereld, die er anders uitziet dan de wereld van 1880, kan zij, onder Gods zegen, louterend en herstellend werkzaam zijn. Zij kan het, indien zij trouw blijft aan hetzelfde beginsel van toen, trouw aan dezelfde belijdenis van God.

D.N.

Vrije Universiteitsblad

Nummer 215 Maart 1955

Verschijnt eenmaal per maand

Orgaan van de Vereniging voor Hoger Onderwijs op Gereformeerden grondslag

Redactie: Prof. Dr D. Nauta (eindredacteur) - Mr G. H. A. Grosheide - Prof. Dr H. Smitskamp - Prof. Dr J. Waterink - Dr J. D. Dengerink - Drs O. Jager - Dr J. C. A. van Loon en B. Faber
Adres van de Redactie: Keizersgracht 166 - Amsterdam-C.